

פניני הפרשה

כי-תבוא

עלון מס'

1053

שנה כ"א התש"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לשמוח בכל הטוב

ובאת אל הכהן אשר יהיה במים ההם ואמרת אליו הנדתי היום וגו' – רש"י מפרש בשם הספרי: "ואמרת אליו" שאינך כפוי טובה. יש המסתפקים להכיר טובה באמירת "תודה רבה", ותו לא. אך אין זה מספיק. לפעמים אדם אומר "תודה רבה" ולבו בל עמו. ולכן בהבאת ביכורים חוץ מהאמירה יש גם מעשה של הכרת הטוב בהבאת הביכורים.

הרב "חובות הלבבות" בתחילת שער הבחינה כותב שיש חיוב לחכמים שבדור לעורר על מעלת הטובות שנתן הקב"ה לבני אדם, כי המציאות מראה שיש הרבה טובות שבני אדם אינם מכירים בהם ואינם מרגישים אותם, ולכן אינם יכולים לשמוח וליהנות מהם, ומפסידים גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. ולכן דוקא במצות ביכורים נאמר בסיום: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך", כי דוקא מי שמכיר טובה יכול לשמוח בכל הטוב.

*

מעשה באחד מן החסידים שבא אל המגיד ממזריטש זצ"ל ושאל: במשנה (ברכות נד:) נאמר: "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", ופירשו בנגמרא שצריך לקבל את הרעה באותה שמחה שמקבל את הטובה. כיצד אפשר לשמוח על הרעה באותה מדה ששמחה בטובה?! זה בלתי אפשרי! השיב לו הרב: "לך לבית המדרש וחפש שם את רבי זושא שחי בעניות גדולה, שאל אותו, וממנו תוכל להבין דבר זה".

ניגש אליו וסיפר לו שרבו המגיד שלח אותו אליו כדי שיבאר לו כיצד אפשר לברך על הרעה בשמחה כשם שמברך על הטובה. אמר לו רבי זושא: "תמיהני מדוע שלח אותך רבנו דוקא אלי, היה לו לשלוח אותך לאדם שעברו עליו רעות בימי חייו, שיסביר לך איך אפשר לקבלם בשמחה, אבל אני, ברוך ה', מעולם לא אירע לי שום דבר רע, א"כ כיצד אוכל להסביר לך על דבר שמעולם לא התנסיתי בו?!...".

שמע החסיד את דברי רבי זושא שנאמר באמת ובתמים, והבין כי לא לחנם שלח אותו רבו לרבי זושא. יהודי צריך להיות תמיד בשמחה כזו, שאף אם הוא מגיע למצב רע, הוא לא מרגיש כלל שזה רע, אלא מביט תמיד אך ורק על הטובות הרבות עד אינסוף שעוטף בהן אותו ה' יתברך.

שיא תורני	עצה טובה
<p>הספר שתורגם לעברית הכי הרבה פעמים</p> <p>ספר "מורה נבוכים". כמו כל ספריו של הרמב"ם מלבד ה"משנה תורה", מורה נבוכים נכתב בערבית יהודית ספרותית, מאחר שזו היתה השפה הרווחת באותו זמן. עם זאת, מיד לאחר פרסומו הכה הספר גלים והתעורר אליו ביקוש גם בקרב יהודים שלא היו דוברי השפה וכן בקרב גויים. עובדה זו הביאה לכך שהחל ממועד פרסומו ועד ימינו זכה הספר למגוון מהדורות מתורגמות בשפות רבות. ריבוי התרגומים נובע בעיקר עקב הצורך באיזון העדין בין תרגום ספר העוסק בתכנים פילוסופיים המותאמים לימי הביניים, לבין הבנה מלאה של דברי הרמב"ם, שהעיד בהקדמתו כי לכל מלה בו יש משקל רב והיא נבחרה בקפידה.</p>	<p>כדי לבחור רמון טוב ומתוק לראש השנה, כדאי לבחור את הרמונים הוורודים. האדומים הם חמוצים. כמו כן, רמון קשה שהכתר שלו פתוח, הוא רמון בשל יותר. ("מרוה לצמא").</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סערון זצ"ל

"צריכים להזהר בכל בית כנסת להעמיד משגיח ומעורר לבל ישיחו שיחה בטלה בשעת התפלה, כי העיקר הוא לנהוג כבוד בבית הכנסת ולהיות שם במורא ופחד, כי השכינה שרויה שם, וכל בי עשרה שכינתא שריא אפילו שלא בבית הכנסת וכל שכן בבית הכנסת, ואיך יוכל אדם להרים קולו בפני מלכו של עולם בדברים בטלים?!".

("מגיד חדשות" ח"ט עמ' צ"ז)

ושמחת בכל הטוב וגו' כי תכלה לעשר וגו' (שם י"א-י"ב) – נראה לענ"ד לבאר קשר סמיכות הפסוק ושמחת בכל הטוב לפרשת מעשרות, על פי מה שראיתי בספר דבר הטהור שהביא מאת הרב טעם המלך משם המדרש סדר משפטים, שהמפריש תרומות ומעשרות כסדרן זוכה שיהיו לו בנים זכרים. וידוע גם מאמר ר' אליעזר במסכת ב"ב (דף י' ע"א): מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים, יפזר ממונו לעניים. ע"ש. ולפי זה אפשר לפרש הסמיכות כך: ושמחת בכל הטוב, מלת "טוב" היא רמז לבנים ככתוב ותרא אותו כי טוב הוא (שמות ב' ב'), נוכח להלן כ"ח י"א: והותירך ה' לטובה בפרי בטנך וגו', אימתי? כי תכלה לעשר, היינו כשתעשר מעשרותיך כסדרן ותפזר ממונו לעניים. ועל פי זה גם יבואר מה שמבקשים בשעת ביעור המעשרות: השקיפה ממעון קדשך וגו' וברך את עמך את ישראל, ואיתא בספרי: כמה בריך? בכנים ובכנות. ע"כ. ולפי האמור ניהא, שבשכר נתינת המעשרות זוכה לבנים, ולזה מתפלל בשעת קיום המצוה שיהיו לו בנים. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

לא לזוטר על הרגש והחוויה!

ומחשבה במעשה המצוה או בלשון הרמח"ל "לחדש המצאות", הוא מוכיח שהדבר קרוב ללבו וחשוב בעיניו.

*

דקדוקו של מרן הגאון רבי מצליח מאזוז זצ"ל במצוות, היה מבהיל הרעיון. כל אימת שהזדמנה מצוה לידו, היה מקיימה בתכלית ההידור, ונזהר מכל דנדוד איסור ולו הקל ביותר.

שנה אחת, כאשר מְשַׁמֵּשׁ ובא ערב פסח, למד רבי מצליח את ענייני החרוסת, ומצא כי יש כמה הידורים באופן הכנתה, וכדרכו לשאוף לשלמות, החליט כי השנה יכין בעצמו את החרוסת עם כל ההידורים המוזכרים בפוסקים. חודש ימים קודם החג, השיג את כל הפירות ומרכיבי החרוסת. רק פרי אחד לא הצליח למצוא - רמון, והצר מאד על חסרונו.

בין לבין החלו בעבודות הניקיון והסדר בבית הרב, ולמרבת ההפתעה, גילו מתחת לארון הספרים בפינה חבויה, רמון יפהפה אדום וגדול אשר התגלגל לשם בראש השנה...(!). בני הבית תארו לעצמם כי רמון ישן שכזה ודאי הבאיש והרקיב בתוכו. אך כאשר פתחוהו, גילו לתדהמתם כי הרמון נותר טוב ושלם, ורמה לא היתה בו!

שמח הרב על השגחתו הפרטית של בורא עולם שגלגל בראש השנה רמון אל מתחת לספריה על מנת לזכות אותו להגיע לשלמות ההידור. בחדוה של מצוה, נגש למלאכה, והכין חרוסת טובה ומשובחת, מהודרת ומשוכללת לפי כל ההידורים המצויים בפוסקים.

מאותה שנה, דאג רבי מצליח לאחסן רמונים במקרר חשמלי (אצל תלמידו ר' משה חדאד הי"ו שהיה לו מקרר בבית), כדי שבכל שנה יכין מהם חרוסת לפסח. וכך מדי שנה היה מכין כמויות גדולות של חרוסת מהודרת ומחלק ממנה גם לידידים וקרובי משפחה.

התורה בפרשתנו מתארת את סדר הבאת הביכורים, כאשר לאורך כל מעשה המצוה ניתן דגש על חגיגות וחוויה.

יורד החקלאי אל שדהו ורואה תאנה שביכרה, אשכול שביכר, רימון שביכר, קושרו ומסמנו ברוב חשיבות ואומר "הרי אלו ביכורים". לאחר שגדלים הפירות ומבשילים, הוא קוטף אותם בזהירות, מסדרם יפה בסלסלה מקושטת, ועולה בתהלוכה חגיגית ושמחה לירושלים. בדרך הוא חובר למביאי ביכורים נוספים, והם יוצאים יחד בשיירה עליזה לעבר עיר הקודש. שור שקרניו מצופות זהב ונגני חלילים היו צועדים לפניהם, ובכל מקום בו עברה השיירה היו אנשים עוצרים ממלאכתם ומקדמים את פניהם בכבוד. כשהיו מתקרבים לירושלים, היו שולחים שליח לפניהם להודיע על בואם, וחשובי העיר היו יוצאים לקראתם ומקבלים אותם בכבוד רב.

שיא המעמד היה בהגיע השיירה להר הבית, וכניסתם לעזרה לקול זמרת הלויים המשוררים: "ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי" (תהלים ל, ב).

רבנו משה חיים לוצאטו זצ"ל כותב בספרו "מסילת ישרים" (פרק י"ט) שכל התיאור הצבעוני הזה בא ללמדנו כי: "אין די בעשות המצוה לבד, אלא צריך לכבדה ולהדרה... וסדר העלאת הביכורים יהיה לנו לעינים, לראות מה הוא הידורן של מצוות... כמה ראוי לנו להוסיף על גופה של מצוה כדי להדרה, ומכאן נלמד לכל שאר מצוות שבתורה... לדעת להתבונן דבר מתוך דבר, לחדש המצאות לעשות נחת רוח ליוצרו..."

אמנם ניתן להעלות את הביכורים בצורה שקטה בלי תפאורה ובלי קישוטים, אבל התורה מלמדת אותנו כמה חשיבות יש להידור במצוה, לשיתוף הרגש ולהעמקת החוויה. כאשר אדם משקיע יצירתיות

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

אין מעצור לה'

רב החובל לרכנו ושואל בלעג: "נו רבי! האם השתנתה הרוח?" רכנו היה עונה בשלש מלים "אין מעצור לה'". חלף לו הלילה הראשון. טרם עלתה החמה, ועדיין הרוח סוררת ועומדת במריה. למרות המצב המאכזב, היו כל יושבי הספינה היהודים רגועים ושלווים. בטוחים היו בזכותו של רבם שתעמוד להם, והם יספיקו להסב בליל הסדר יחד עם בני ביתם.

והנה מספר שעות לפני עלות השחר, פקח רב החובל את עיניו, שפשפן כמי שאינו רואה נכוחה, קם על רגליו וקרא בפליאה: "ראו זה פלא! משב הרוח השתנה והוא פונה כעת לכיוון האי ג'רבא. סבורני כי עוד לפני עלות השחר נטיל עוגן בחופי האי, לא יאמן!"

כל הנוסעים הנרגשים הביטו באהבה והערצה אל דמותו הקורנת של רכנו שישב בפנתו, שקוע בלימודו, והודו לה' על הצדיק השוכן בתוכם. בתלומם השחור עוד הם חששו שיצטרכו לחוג את החג הקדוש באניה בלב ים, הרחק מבני ביתם, ועתה ישועתם הגיעה במפתיע.

"בְּנֵי, האם סמכתם על הנס?!" פנה אליהם הרב בנימת תוכחה. "לפי מה שאני רואה, לא הצטיידתם בייץ, מצות ומרורים... ואם חלילה היינו נאלצים לחוג את החג כאן בלב ים, מה היינו עושים?!" סיים בקול נוקב.

"רבנו הצדיק", השיבו נבוכים, "בטחנו בזכותך שתעמוד לנו". "לא בְּנֵי!" מחה בהם "מי אני ומה חיי כי תסמכו עלי?!", ובאמרו כך - פתח את תרמילו, ולעיני הכל - התגלו מצות, יין ומרורים, מוכנים ומזומנים...

פעם נזקק הגאון רבי שאול הכהן זצ"ל (רבה של ג'רבא, מח"ס "לחם הביכורים") לנסוע לעיר הבירה תונס קרוב לחג הפסח, כדי לייצג את קהילתו בפני בית הדין. שבוע לפני הפסח, סיים רכנו את ענייניו וביקש לשוב לעירו לחוג את החג במחיצת בני משפחתו. כמוהו היו יהודים נוספים ששהו בעיר הבירה וביקשו לחזור לביתם לקראת החג המתקרב. הם נסעו מעיר הבירה לעיר צפאקס, ומשם היה עליהם לקחת ספינה ולהגיע דרך הים לג'רבא. פנו קבוצת היהודים ורכנו בראשם אל רב חובל אשר היתה ברשותו ספינה מתאימה, וביקשו להפליג בספינתו.

"מצטער", סירב רב החובל, "משב-הרוח בלילה זה, הוא נגד הכיוון שאלי חפצים אתם להגיע..."

מכיון שהחג הקדוש לא המתין והלך והתקרב, הופיע רכנו למחרת בשנית לפני רב החובל. אך תשובתו היתה זהה - "כיוון הרוח נגדנו..."

בפעם השלישית, ענה רכנו ואמר: "אנחנו נעלה אל האניה, ואין מעצור לה' להשיב הרוח לכיוון הנכון!". רב החובל לא הסתיר את גלגולו, ובקול צחוק אמר: "את מהלך הרוח מכיר אני שנים רבות, ובנתיבי הים אני בקי ככף ידי. אין סיכוי שבמצב כזה תשתנה הרוח! מה גם, שהיום כיוון הרוח לנגדנו הרבה יותר ממה שהיה בימים שלפני כן..."

אך כיון שהיהודים שהיו עם רכנו דחקו בו מאוד, והסבירו לו כי איש קדוש נוסע עמם, וזכותו ודאי תעמוד להם, ניאות, באמרו "הרי את תשלום הנסיעה ארויח, גם אם הנסיעה לא תצא לפועל, ומה לי כי אסרב..."

ואכן, הספינה החלה בהפלגתה, כשמפעם לפעם פונה

☺ זה כא חוק! ☺

מרוב שהיה משה כהן רגיל בשבועות, נהפך לו הדבר לטבע, וכמעט בכל שיחה יצאה מפיו שבועה אפילו בלי להרגיש.

כשנתוודע לחומרת העניין, קיבל על עצמו בשבועה חמורה שמכאן ואילך יימנע מכל צורה של שבועה. אלא שההרגל היה חזק ממונו והוא שב לסורו.

כשהעירו לו על כך, הכחיש זאת בתוקף, וכהוכחה לדבריו הוא קפץ ונשבע...

☺ חוק חוק כא... ☺

הרגל נעשה טבע.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: האם ראוי לעשות תענית דבור באלול ובעשרת ימי תשובה?
תשובה: כך היה נוהג הגר"מ לוי זצ"ל. ומכל מקום יעשה כן רק לעתים מזומנות מתחילת הסדר עד סופו.
ולפני כן ואחר מכן יקצר בדיבור, ובכל אופן יענה שלום למי ששואל בשלומו, ואל יהי משומם.

שאלה: האם ראוי לערוך סליחות בליווי כלי נגינה?
תשובה: אפשר. ובלבד שתהיה נגינה מרגשת ושוברת הלב ולא רעשנית.

שאלה: האם עלי למחות בציבור שהופך בסליחות ממלעיל למלרע ולהפך מלחץ המנגינה?
תשובה: אל תמחה, כי לא יבינו אותך. ועל זה נאמר: "באזני כסיל (וכ"ש כסילים) אל תדבר, כי יבוז (יבוזו) לְשִׁבְלֵךְ מְלִיךְ". והיה מעשה בחזן אחד שאמר מי כמוך בְּעַל גְּבוּרֹת (מלרע, רח"ל), והעירו לו שהבי"ת בפתח ומלעיל בְּעַל, וענה: ומה אני אמרתי?

שאלה: כשאין מנין בסליחות, האם יש להשמיט גם את "אתאנו לחלות פניך", "אתאנו לבקש ממך", לפי שיש שם מלה אחת בארמית?
תשובה: "אתאנו" מופיע בירמיה ג' כ"ב (הננו אתאנו לך), וגם בתורה בפרשת וזאת הברכה (וְאֵתָה מְרַבְּבוֹת קִדְשֵׁךְ). ובעיקר הדין, לדעתי אף אם אין מנין יכולים לומר כל הקטעים בארמית. עיין באור תורה אלול תש"ן (סימן ק"ס אות א'), ואלול תשנ"ד (סימן קל"ג), ובהקדמתי לספר "סדר הסליחות כמנהג הספרדים" בעריכת הרב אבירן יצחק הלוי שליט"א (בני-ברק התש"ן). ואכמ"ל.

שאלה: כאשר חתן משתתף בסליחות, מה מדלגים?
תשובה: אין משמיטים כלום, רק החתן עצמו לא יאמר וידוי ולדוד אליך. [וע' אור תורה תשרי תשע"ג סימן י' אות ו'].

שאלה: האם ראוי לדלג בסליחות על התחינות "בזכרי על משכבי" ו"למתודה הטאתיו", הואיל ואומרים בהם "נפלה נא ביד ה'" (מה שאמר זאת דוד המלך ע"ה, זה היה מחוסר ברירה)?
תשובה: מה בכך, זה פיוט בעלמא, והכוונה פה לנפילת אפים שעושים אח"כ. (ובימים קדמונים היו אומרים לפני נפ"א פסוק: ויאמר דוד אל גד צר לי מאד נפלה נא ביד ה' וגו').

שאלה: בבקשות "אלוקינו שבשמים" וכו', שמעתי מי שאומר שיש לומר עם החזן את הנוסח בלחש ולסיים לפניו ולענות אחריו "אמן", האם נכון הדבר, או שיש לענות אמן ותו לא?
תשובה: די לענות אמן, ובן המנהג.

שאלה: מדוע רוב קהילות ספרד אינן מברכות את ראש הממשלה ושריו בבקשה של "אלוקינו שבשמים" בסליחות ובתפלות הימים הנוראים?
תשובה: כי לא תמיד ראש הממשלה מתאים לברכה, לצערנו, ולעשות הבדל בין אחד לשני (כמו בין בנין ללפיד וחבריו) לא יפה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה ה"ו